

Raadsvoorstel

Raadsvergadering d.d. : 18 april 2024

Agendapunt :

Onderwerp : Vaststelling Lokale klimaatadaptatiestrategie Aa en Hunze

Portefeuillehouder : Wethouder R. Heling

Datum : 25 maart 2024

Onderwerp

Vaststelling Lokale klimaatadaptatiestrategie Aa en Hunze

Voorgesteld besluit

1. De voorliggende Lokale klimaatadaptatiestrategie vast te stellen als beleidskader voor een klimaatbestendig Aa en Hunze in 2050

Inleiding

Om Nederland klimaatrobuust en waterbestendig in te richten, is het nodig dat klimaatadaptatie op alle overheidsniveaus onderdeel wordt van beleid en uitvoering. Hiervoor is in 2018 al het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie vastgesteld. Op nationaal en regionaal niveau zijn met het opstellen van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, het Deltaplan Zoetwater en de Regionale Klimaatadaptatiestrategie (RAS) inmiddels stappen gezet. Met de regionale strategie is nog niet duidelijk welke concrete maatregelen het vraagt om ook op lokaal niveau tot integrale oplossingen te komen. Daarvoor is een verdere uitwerking nodig. Tegen deze achtergrond hebben wij vorig jaar besloten om een Lokale (klimaat)Adaptatie Strategie (LAS) op te stellen. Als voorbereiding daarop hebben we mei 2023 met de raad, in een informerende raadssessie, een brede discussie gevoerd over klimaatadaptatie om richting te krijgen en kaders op te halen. De hiermee opgestelde concept-LAS is januari jl. in een informerende raadssessie door ons toegelicht. Met de hier voorliggende concept-LAS (zie bijlage) ligt er nu een gecombineerde visie, strategie en een lokale uitvoeringsagenda om Aa en Hunze in 2050 klimaatbestendig te maken. Het is daarmee de beleidsmatige vertaling van de lokale ambitie voor klimaatadaptatie zoals die is verwoord in de Duurzaamheidsvisie. Met dit raadsvoorstel vragen wij de raad om deze concept-LAS als beleidskader vast te stellen.

Beoogd effect

De fysieke ruimte en watersystemen op lokaal niveau zodanig inrichten en vormgeven dat de nadelige effecten van klimaatverandering opgevangen kunnen worden in 2050. Hiermee zorgen we ervoor dat de fysieke leefomgeving in 2050 ten minste zo veilig en leefbaar is als op dit moment.

Argumenten

- 1.1. Een LAS is nodig om op lokaal niveau zicht te krijgen op de gevolgen van klimaatverandering en daaraan verbonden risico's.

In 2022 hebben wij de RAS als richtinggevend beleidsdocument vastgesteld. De RAS geeft aan hoe de partners binnen de werkregio Noord-Drenthe en Groningen samen willen werken aan een Klimaatadaptatieve leefomgeving. De regionale strategie geeft op hoofdlijnen de richting voor een aanpak op lokaal niveau. Hiermee is nog niet duidelijk welke concrete knelpunten zich op lokaal niveau voordoen en met welke maatregelen dat integraal kan worden opgelost.

Hierin voorziet nu de LAS. Het voordeel van een LAS is verder dat de gemeente daarmee een veel bredere blik krijgt op de gevolgen van klimaatverandering. Dit is van belang omdat het thema klimaatadaptatie vanwege de verschillende klimaateffecten door onze hele organisatie heen loopt en ook veel externe belangen een rol spelen.

1.2. Met de voorliggende LAS ligt er een visie, strategie en een uitvoeringsagenda om ervoor te kunnen zorgen dat Aa en Hunze in 2050 klimaatbestendig is.

De voorliggende LAS hebben wij opgesteld met het doel om de fysieke ruimte en watersystemen op lokaal niveau zodanig in te richten en vorm te geven dat de nadelige effecten van klimaatverandering opgevangen kunnen worden in 2050. De LAS vormt het beleid (visie en strategie) voor de te nemen maatregelen waarmee de overlast, schade en de veiligheidsrisico's als gevolg van klimaatverandering tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau (= evenwicht kosten en baten) wordt beperkt. Naast de visie en strategie bevat de LAS ook een Lokale Uitvoeringsagenda. De visie beschrijft het doel (de waarom vraag), de strategie beschrijft met handelingsperspectieven op welke wijze het doel bereikt kan worden (de hoe vraag) en de Lokale Uitvoeringsagenda beschrijft welke concrete fysieke maatregelen en actiepunten daarvoor nodig zijn (de wat vraag).

1.3. Met de lokale gevolgen en risico's in beeld kan integraal beleid worden gevoerd voor de beperking van overlast en schade als gevolg van alle klimaateffecten en worden maatregelen effectiever en efficiënter.

De LAS richt zich op het voorkomen en beperken van wateroverlast, overstromingen, hittestress, bodemdaling en droogte in zowel de bebouwde omgeving als in het landelijk gebied. Vanuit deze klimaateffecten wordt een verbinding gelegd met tal van onderwerpen als: nieuwbouw/herstructurering woningbouw, groen-blauwe structuren, gezondheid, infrastructuur, veiligheid etc. Al deze verbanden zijn met de 'Stresstest Klimaatadaptatie' (zie bijlage in de LAS) in beeld gebracht. Door bij de lokale aanpak voor adaptatie ook andere maatschappelijke opgaven te betrekken ontstaat er meer samenhang en zullen maatregelen effectiever en efficiënter worden.

1.4 De LAS is instrumenteel voor de prioritering en (financiële) planning van noodzakelijke maatregelen in samenhang met diverse beleidsterreinen.

In de Lokale Uitvoeringsagenda van de LAS is een opsomming gemaakt van fysieke knelpunten die met behulp van kengetallen op geld zijn gezet. De geraamde bedragen zijn hier dus alleen indicatief voor de totaal benodigde investeringen tot 2050. In de praktijk zullen de benoemde maatregelen voor een groot deel integraal worden meegenomen in de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan, onderdelen van het groenbeleid en nieuwe (woning)bouwplannen. Door werk met werk te maken en afhankelijk van de specifieke locatie meer water af te voeren dan te bergen, zullen de kosten voor klimaatadaptatie in de praktijk lager uitvallen dan hier modelmatig en op basis van kengetallen is berekend. De LAS benoemt in de Lokale Uitvoeringsagenda de maatregelen die nodig zijn om Aa en Hunze in 2050 klimaatbestendig te maken. Voor de prioritering en planning van maatregelen is in de LAS een afwegingskader opgenomen. Met toepassing van het afwegingskader kunnen maatregelen de komende jaren geïntegreerd worden in de uitvoering van bestaand beleid en/of nog op te stellen beleid.

Kanttekeningen

1.1 De LAS staat niet op zichzelf; voor de uitvoering van de Lokale Uitvoeringsagenda moet in de organisatie actief een verbinding worden gelegd met veel andere beleidsterreinen en met externe partners van de gebiedsgerichte projecten en programma's.

Klimaatadaptatie is van invloed op tal van beleidsterreinen die rekening zullen moeten houden met de effecten van klimaatverandering. De uitgevoerde Stresstest Klimaatadaptatie geeft hier een goed overzicht van. Dit vraagt om zorg voor bewustwording in de organisatie zodat er voldoende integrale afstemming plaatsvindt bij het maken van beleid en het uitvoeren van projecten. De Lokale Uitvoeringsagenda laat zien dat de knelpunten vooral gericht zijn op het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Hiermee kan het zo lijken dat klimaatadaptatie alleen een zaak is van riolering (wateroverlast beperken) en groenbeheer (hittestress beperken). Dat is echter niet zo.

Ook op andere beleidsterreinen is het van belang om de noodzaak van klimaatadaptatie in de afweging te betrekken. Hierbij moet vooral worden gedacht aan onderwerpen als: woningbouw, gezondheid en veiligheid. Door ook op deze beleidsterreinen in een vroeg stadium rekening te houden met de verwachte klimaateffecten kunnen maatregelen meer effect krijgen en kosten worden bespaard. Hiervoor zullen wij in organisatie de nodige aandacht vragen.

Financiën

De uitvoering en de bekostiging van maatregelen die in de Lokale Uitvoeringsagenda zijn benoemd moet in de komende jaren geïntegreerd worden in de uitvoeringsplanning (beheersplannen) van het bestaande beleid voor de fysieke ruimte. Het uitvoeren van maatregelen volgens de LAS kan betekenen dat er voor sommige projecten extra budget nodig is. De LAS zelf biedt daarvoor geen eigen financieel instrumentarium. Met de LAS wordt voor de prioritering en de (financiële) planning van projecten wel een beleidsmatige onderbouwing en een afwegingskader aangereikt waarmee eventuele meerkosten zoveel mogelijk worden vermeden.

Communicatie

In het proces voor het opstellen van de LAS is de inhoudelijke afstemming binnen de organisatie en met de gebiedspartners (waterschap, provincie, terreinbeheerders en buurgemeenten) georganiseerd met het houden van risicodialogen. Met onze inwoners is gecommuniceerd door inzet van verschillende vormen van burgerparticipatie. Klimaatadaptatie is niet alleen een zaak van de gemeente. Daarom is het nodig om inwoners en bedrijven erop te wijzen dat zij voor het beperken van risico's ook een eigen verantwoordelijkheid hebben. Voor het vervolg zullen wij hierin voorzien door, op strategisch gekozen momenten, actief te communiceren via het huis-aan-huisblad, de gemeentelijke website en sociale media. Een strategisch communicatiemoment is bijvoorbeeld bij een calamiteit, een piekbui, een hittegolf of een periode van aanhoudende droogte.

Burgerparticipatie

De LAS is met burgerparticipatie tot stand gekomen. Als onderdeel van de externe risicodialogen zijn in Rolde en in Gasselternijveen inloopavonden georganiseerd voor onze inwoners. Hierbij is voor alle klimaateffecten gevraagd naar de ervaren knelpunten en de acceptatie van overlast. Omdat de opkomst bij de inloopavonden erg klein was hebben we hier een vervolg aan gegeven met het uitzetten van een zogenaamde 'Maptionaire'. Door middel van de tool 'Maptionaire' zijn inwoners na publicatie in de gelegenheid geweest om in te loggen op digitale kaarten. Hierop konden knelpunten worden aangegeven en/of opmerkingen worden geplaatst bij alle klimaateffecten. Hiervan hebben ca. 95 inwoners gebruik gemaakt. Ten slotte is het 'Burgerpanel' ingezet. Hiervoor is in samenwerking met de expertise van SWECO (begeleidend adviesbureau) en I&O research een enquête uitgezet waarin gevraagd is hoe men wordt beïnvloed door extreme weersomstandigheden, welke maatregelen zij zelf al hebben genomen en welke overlast als aanvaardbaar wordt beschouwd. Hier is een respons op geweest van 379 inwoners. De resultaten hiervan zijn terug te lezen in de LAS.

Uitvoering

De LAS geeft inzicht in de knelpunten op lokaal niveau en de daarvoor benodigde maatregelen met een kostenraming. Met de vaststelling ervan ligt er een beleidsmatige onderbouwing en een afwegingskader voor de planning van maatregelen en financiële investeringen. Het beleid voor klimaatadaptatie moet met het oog op de uitvoering daarvan de komende jaren verwerkt worden in met name het Gemeentelijk Rioleringsplan en in het ruimtelijk en groenbeleid. De LAS is een beleidsdocument voor de inrichting van de fysieke leefomgeving en is daarmee ook een bouwsteen voor de nog op te stellen Omgevingsvisie en de daaruit volgende Omgevingsplannen. De LAS zal dan gelden als een niet verplicht 'programma' onder de Omgevingswet. Na vaststelling van de LAS is klimaatadaptatie een onderwerp dat wordt meegenomen in de integrale advisering aan het college. Om de bewustwording in de eigen organisatie te borgen zullen alle betrokken organisatieonderdelen actief geïnformeerd worden over het doel en de inhoud van de LAS. Voor de periodieke verantwoording zal de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen worden meegenomen in de het jaarverslag van de sturingsmonitor. We evalueren de lokale adaptatiestrategie eens in de 4-5 jaar, gelijktijdig met het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Dat is omdat voor klimaatadaptatie in Aa en Hunze het zwaartepunt ligt bij waterbeheersing. We verwerken dan de nieuwste inzichten (weten), beleidsrichtingen (willen) en ervaringen (werken).

Samenvatting voor publicatie Schakel

De gemeenteraad heeft een Lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) vastgesteld. De LAS moet ervoor zorgen dat Aa en Hunze in 2050 klimaatbestendig is. Dat het klimaat verandert merken we steeds vaker, ook in Aa en Hunze. We hebben te maken met piekbuien, langdurige perioden met regen en zowel drogere als hetere zomers. Ons riool en onze openbare leefomgeving zijn niet ingericht op deze veranderingen. Dit zorgt steeds vaker voor wateroverlast, waterschade, bodemdaling, droogte- en hitteproblemen. Dit heeft een negatieve invloed op onze leefomgeving qua veiligheid en leefbaarheid. Daarom is het belangrijk aanpassingen te doen, dit noemen we klimaatadaptatie. In de LAS staat beschreven hoe wij de nadelige gevolgen van de klimaatverandering zoveel mogelijk gaan beperken.

Bijlagen

- Concept-LAS
- Concept raadsbesluit
- Terugkoppeling uit IB 11 januari 2024